

Přednáška Roberta Palmera

V Divadle v Dlouhé – horní foyer - dne 25. června 2008 od 11.00

Úvodní slovo Ondřeje Hrabá

Robert Palmer je od roku 2006 ředitelem Direktorátu pro umění a památky Rady Evropy ve Štrasburku. Ale předtím, než nastoupil do této funkce, tak působil v mnoha jiných funkcích. Je jediným člověkem, který byl dvakrát ředitelem festivalu, kterému se říká „Kulturní hlavní město Evropy“. A tehdy se vlastně poprvé podařilo této emblematické akci Evropské unie, že byla dokonce zisková, že neskončila v červených číslech poprvé v historii. Proto asi také, když Brusel hledal ředitele pro Brusel 2000, oslovili Roberta Palmera. V Bruselu bylo devět měst, včetně Prahy. A Brusel byl zase jediný, který odešel z tohoto hektického roku se štítem. Robert Palmer je odborník na kulturní politiky měst a působil jako poradce mnoha evropských měst, ale to by nám mohl říct už on sám.

Robert Palmer

Jsem velice rád, že tu s vámi mohu být a velice děkuji za vaše milé pozvání. Moje pojítko s Prahou je velice silné a sahá daleko do minulosti. Samozřejmě sleduji kulturně-politické problémy, kterými Praha procházela a prochází. Takže jsem velmi dobře informován o tom, co se v Praze v minulosti a v současnosti děje.

Možná že ne všichni z nás jsou o situaci informováni, ale je určitě důležité, abyste všichni věděli, že umělci po celé Evropě sledují současnou situaci v Praze a evropská média se o ni zajímají. Četl jsem několik velkých tematických článků v důležitých britských a francouzských novinách, které analyzovaly situaci, jež v Praze nastala. Informovanost o pražské situaci je v zahraničí tedy čím dál tím větší. Pokud máte zájem dozvědět se o tom, která média a jak o situaci informovala nebo ji analyzovala, tak se podívejte na google. [/www.google.com/](http://www.google.com/)

Důležité je si uvědomit, že pražská situace není jedinečná - spousta jiných zemí prochází podobnými problémy. Je důležité tu vaši konkrétní českou situaci umístit do politicko-kulturně-historického kontextu a vnímat ji v něm.

V průběhu zhruba čtyřiceti minulých let byla kulturní politika nebo kultura obecně založena na dvou principech. Tím prvním je princip kreativity a tím druhým je princip práva veřejnosti účastnit se na kulturním životě.

Tyto dva principy byly rozebírány s ohledem na různá další témata a otázky. Např. kulturní diverzitu, právo na kulturní demokracii, kulturní identitu a právo podílet se na kultuře. A toto celé vyústilo proti trendům, které byly založené na krátkodobém ekonomickém pohledu na kulturu. Důležitým aspektem, který ovlivňuje současné přístupy, je něco, čemu se říká kulturní ekologie. Kulturní ekologie je vnímání kultury jako velkého propojeného globálního systému. Je to systém, který by se dal přirovnat k přírodnímu ekologickému systému – funguje na podobných principech jako ekologie, jak ji známe z té přírodní roviny. Bohužel se děje to, že lidé, kteří nevnímají kulturu jako veliký ekologický systém, do ní podle toho také zasahují. Tím, že ji nevnímají ten celek, tak se zabývají jen jednotlivými body a nevnímají ta pojítka a ty důsledky. Tím pádem celý ten systém destruuují a likvidují. To, co jsem v minulých letech vnímal a hlavně v tuto chvíli vnímám v Praze, je zvyšující se tendence aplikovat ekonomický racionalismus na kulturní sféru. Tento ekonomický racionalismus je založený na neoliberální teorii politického přístupu, který se například v Británii datuje do období vlády Margaret Tatcherové a v USA do doby vlády Ronalda Reagana. Tento ekonomický racionalismus se velmi rychle šíří. Rozšířil se už do oblasti Kanady, Austrálie, Nového Zélandu a dalších států po celém světě. Ekonomický racionalismus je založen na tom, že tržní ekonomika je základní princip, kterým by se mělo posuzovat úplně všechno – všechno, co lidé tvoří. Je to i názor založený na tom, že veškeré investice, které se do kultury investují, jsou si rovné. To znamená, že zážitek, který prožijete ve striptýzovém klubu, by se měl úplně rovnat zážitku, který máte například ze současného tance. Ekonomický racionalista zároveň například posuzuje úplně stejně zážitek nebo prožitek, který máme ze sledování telenovely v televizi a produkce klasické opery či jiného klasického díla. Důležitým elementem je, že konečným a jediným soudcem je veřejnost. A názory a volby veřejnosti jsou ovlivňované tržní nabídkou. To samozřejmě vede ke zmatenosti mezi ziskovým a neziskovým sektorem. Také to vede k absolutnímu zničení vnímání kulturní hodnoty, protože ta je zaměněna za hodnotu tržní.

Hlavní nebezpečí ekonomického racionalismu spočívá v tom, že ekonomický racionalismus se schovává za ideu demokracie. Protože veřejnost rozhoduje, tak je to velmi demokratické. A tím pádem, když veřejnost rozhoduje, veřejné instituce nebo státní instituce by neměly zasahovat, aby to bylo demokratické. Zaujal mne element vašeho problému – to, že pražská radnice neposlouchá experty na kulturu a umění. To je totiž důležitý sloup, na kterém stojí

ekonomický racionalismus – neposlouchá ignorování odborných umělecko-kulturních názorů. Protože ekonomičtí racionalisté se bojí čehokoli, co by mohlo narušit čisté tržní fungování kultury. Ve městech, které aplikují podobnou kulturní politiku jako Praha, je zvýšený důraz na studie na téma ekonomického dopadu v kultuře a ekonomických efektů, které se promítají i v oblasti počtu sedadel, zaměstnanosti a turismu. Takovýto přístup většinou vede ke snižování dotací na kulturu ze strany státu. To pak nutí kulturní instituce a organizace, aby vykompenzovaly tuto ekonomickou ztrátu tím, že se zaměří na jiné věci a peníze si seženou jinde a jinak – pokouší se o určité tržní mechanismy, které zavádějí do svých fungování. Samozřejmě to vede k vnímání umění a umělců na základě toho, jak jsou úspěšní v tomto tržním mechanismu. Úspěch je základním měřítkem. Městské rady a zastupitelstva a dokonce i celá ministerstva začínají v různých zemích shromažďovat data, která jsou založena na těchto ekonomicko-racionalistických principech. A trend je takový, že je ve vlastním zájmu využívají. Tento přístup je založený na jednostranném vnímání kulturní sféry. Zajímavé je to, že většina studií zaměřených tímto způsobem, není prezentována veřejnosti, jsou velmi neviditelné. Protože kdyby byly viditelné, tak by mohly být samozřejmě velmi jednoduše kritizovány. A byly by pravděpodobně kritizovány i ekonomy a lidmi smýšlejícími ekonomicky, protože jsou velmi jednostranné a mají nedostatek zjevné metodologie, nejsou postaveny na dobrém základu. U ekonomického racionalismu z terminologické stránky nejde o politickou ekonomii, ale o politizaci ekonomie. Politické studie mají sloužit jako podpora aplikování toho politického názoru. Je to bohužel spojené s dalším trendem, že jednotliví politici jsou osobně zaujati pro podporu nějaké konkrétní věci. Je to vlastně nová forma korupce. Je to založeno na jakémsi zvláštním paternalismu a propojení na různé přátele. Ale všechno je to potom ospravedlněno tak, že se vše odehrává v zájmu veřejnosti a tržní ekonomiky. Ale ekonomické zájmy v kultuře nevyvstaly z podstaty kultury. Protože v kultuře se má jednat o kreativitu, schopnosti klást si otázky a zkoušení nových věcí a rozvíjení se. Je takový trend, jako například na poli evropské politiky Evropské unie, mluvit o kreativitě a inovaci jako o rovnocenných věcech. Evropská unie to například vidí tak, že když uděláte nový design nového auta a složíte novou symfonii, tak je to, co se týče kreativity, inovace na stejné úrovni. Ekonomický přístup je dán na mnohem vyšší úrovni, má mnohem větší důležitost, než jakékoli jiné přístupy. To znamená – kulturní sociologické, antropologické, historické, estetické a jakékoli jiné přístupy jsou odsunuty na druhou kolej a ten důraz je kladen na ten ekonomický přístup.

Chtěl bych se vrátit ke konceptu kulturní ekologie. Tržní mechanismus a ekonomický přístup je pro kulturní ekologii velmi nebezpečný. Protože tržní principy fungují proti spolupráci a ničí ji a podporují soutěživost a konkurenci. Tržní mechanismy fragmentují celou kulturní sféru, protože jdou proti sítím, spolupráci a partnerství. Zhruba od 60. let 20. století, ale hlavně po pádu komunismu v postkomunistických zemích je tendence rozdělení v kulturní sféře na dva tábory – na jeden liberálně ekonomický a na druhý zaměřený na esteticko-umělecké vnímání tvorby. Bohužel se děje to, že mezi těmi dvěma tábory je velmi málo komunikace, styčných bodů. Je tedy tendence, že se od sebe spíše vzdalují a jsou více polarizované a extrémní. Politické neshody mezi těmito dvěma tábory se ještě prohlubují a zintenzivňují. Protože ty dva tábory mají každý jiné vnímání toho, jak svět a potažmo kulturní sféra funguje. U těchto táborů se objevuje rozdíl ve vnímání publika – na jedné straně jde o konzumenty a na druhé je kulturní demokracie. Státy teď začínají vnímat, co je veřejná hodnota, co je příspěvek veřejnému zájmu. A často se to odráží v tom, že úpravy národního parku mohou být pro ně důležitějším přínosem, než celý přínos hodnoty kultury. Kladu si otázku, která by mohla evokovat i nějakou diskusi mezi námi tady všemi, co s tím může každý jednotlivec udělat. Protože ty návrhy nebo řešení, které jste vymysleli vy tady v Praze, se velice podobají řešením lidí z jiných zemí, kteří zažívají podobné problémy. Umělci nebo odborná veřejnost by měla být jakýmsi kolektivním advokátem kultury. Je to určité zmobilizování toho sektoru a jednotné hnutí v rámci kulturní sféry ve smyslu mobilizace veřejnosti - lobování politiků, kteří nejsou tak silně součástí ekonomicko-liberálního tábora, komunikace přes média a vytváření tlaku na politické činitele pomocí demonstrací, petic a různých veřejných projevů. A díky tomu všemu jste sledováni ze zahraničí. Protože lidé, kteří zažívají to samé v jiných zemích, se také cítí izolováni ve svém problému. Proto je zajímavá, co se děje v Praze.

Byl jsem kontaktován umělci z Lublaně, kteří si přes Google našli pražskou iniciativu pod názvem „Praha musí hájit svou kulturu“. Je to velmi dobře napsaný dokument, který se zaměřuje na klíčové problémy a témata. Tento dokument například požaduje jasný právní rámec. Trvá na vytvoření sítě veřejných služeb v kultuře. Dožaduje se obnovení dotací čistě pro neziskové kulturní organizace, vytvoření týmu expertů a tak dále. Veškeré argumenty a věci zmíněné v tomto dokumentu a v petici jsou velmi silným nástrojem, kterým se dá a mělo působit na politiky. Pokud budete potřebovat nějakou další inspiraci, je zajímavé se podívat na dokumenty, které vytvořili umělci bojující za podobné věci v Barceloně, Londýně, Marseille, Rotterdamu, Edinburgu a tak dále. Chtěl bych vaši pozornost obrátit k jednomu

konkrétnímu hnutí, které vzniklo v květnu 2004 a jmenuje se „Agenda 21 pro kulturu“. Protože čím dál tím víc měst se zajímá o dokumenty, které byly vytvořeny za účelem změny nebo přinesením nových přístupů do kulturní politiky. Webové stránky, na které se můžete podívat, jsou www.agenda21culture.net. Na těch webových stránkách najdete spoustu dokumentů a rad, jak koncipovat kulturní politiku. Do toho systému se zároveň přihlašují městská zastupitelstva z různých měst Evropy. Praha je členem „Euro cities“, sítě v rámci Evropy a je naděje, že by se tato síť přihlásila k Agendě 21.

Vím, jak zdoluhavý, vyčerpávající a únavný boj za vaši věc je – nejen pro vás v Praze, ale i pro různé umělce v jiných městech. Ale za ten relativně krátký čas vaší kampaně jste dosáhli velmi důležitých výsledků. Město Praha se trochu chytilo za nos a trošku ustoupilo ve své strategii. Získáváte čím dál tím větší podporu veřejnosti a když jsem uslyšel číslo podpisů pod vaší peticí – přes 30 000, byl jsem potěšen tak vysokým a výjimečným číslem. Protože se tato vaše snaha bude odehrávat v dlouhém čase, je to dlouhodobé úsilí, spíš maraton než jeden dostihový závod. A ve chvíli, kdy jedna skupina už je unavená, tak musí štafetu předat další skupině, která bude pokračovat. Přeji vám hodně štěstí a hlavně ať vám vaše úsilí vytrvá, protože je to důležité nejen pro Prahu, ale i jiná místa v Evropě.

Děkuji.

Yvona Kreuzmannová:

Velmi vám děkuji za tento úvod a byla bych ráda, kdybychom se mohli dostat k některým úplně konkrétním otázkám, protože řada z vás, co tady jste, je velmi ponořena do tohoto problému. Proto pojďme popřemýšlet, co by nás v tuto chvíli nejvíce zajímalo. Já začnu:

Včera na zasedání Kulturního výboru mě šokovalo, s jakou jistotou tam řekla paní Navrátilová, že Evropská komise je smutná, že byla zrušena dotace na vstupenku. Že oni takový krok jako je dotace na vstupenku strašně uvítali a že ho považují za skvělý, protože Španěl už ho také zavedli. Proto by mě zajímal Váš názor, jakožto experta.

Rober Palmer:

Důležitá a zásadní věc je, že Evropská unie nemá žádné rozhodovací právo v kulturních záležitostech. Jediným zákonem, elementem legislativního řádu je článek 151 Maastrichtské dohody. Všechno, čím Evropská unie disponuje a do čeho může mluvit, se týká trhu. Myslím si, že to je totální dezinterpretace jedné neformální diskuse, která se odehrála na toto téma, kde se vyjádřil jeden evropská činitel proto, aby se vytvořil dojem, že Evropská komise je proti zrušení dotace na vstupenku. Stejně v oblasti audiovizuální, kde Evropská unie se také vyjadřuje jen k ekonomickým a tržním záležitostem a ne k tvorbě jako takové. Rád bych viděl seznam španělských měst, která zavedla tuto dotaci na vstupenku, protože nevím ani o jednom. Jsem si jistý, že pokud některá města ve Španělsku tento způsob dotace zavedla, tak určitě v úplně jiné a mnohem sofistikovanější formě než jaká byla zavedena v Praze. Pokud opravdu mají pražští politici zájem inspirovat se ve Španělsku, tak ať se inspiroují třeba v Barceloně. Protože v Barceloně mají jakousi listinu kulturních práv občana, která zajišťuje to fungování. Měli by se také inspirovat úrovní dotací, které jdou do kultury. Tak by se měli inspirovat, jak Barcelona využívá veřejných prostor pro přínos kultury pro každého obyvatele. Měli by se inspirovat kulturním institutem v Barceloně, který je institucí, která neustále otvírá debaty, klade sobě a veřejnosti otázky a snaží se vyvolat komunikaci v kulturní sféře. A pokud se jim nelíbí zrovna příklad Barcelony, tak ať se podívají na Madrid, na Seville, na Cordobu. Je to bohužel častá taktika, že se vybere jeden marginální dezinterpretující příklad, aby vytvořil dojem, že takhle to funguje všude.

Yvona Kreuzmannová:

Máme podobnou zkušenost. Na dubnovém zasedání Zastupitelstva nám bylo Irsko předkládáno jako příklad země, kde se neposkytují žádné dotace pro neziskový sektor a vše funguje na principu tržní ekonomiky.

Robert Palmer

Já jsem dlouho pracoval v Glasgow a znám i příklady velkých irských měst jako je Dublin, Cork a další. Vím velmi dobře, jak to tam chodí. Arts Council působí v Irsku podobně jako v Británii a jsou tam principy vícezdrojového financování, poskytování městských dotací. Velmi upozorňuji na to, že toto je obecný trend ekonomického racionalismu, kterým se ohání

politici v řadě měst a snaží se tak dezinterpretovat skutečnost. A co se týče otázky ziskového a neziskového sektoru, tak Praha totálně míchá tyto dva sektory dohromady a nerozděluje dva úplně jiné mechanismy, které by měly být aplikovány na každý z těchto sektorů na ziskový a neziskový. Protože u toho neziskového jde o kreativitu, o estetiku a podporu těchto hodnot. Zatímco u ziskového sektoru jde o čistě ekonomické tržní mechanismy, které by do sebe měly inkorporovat například turistiku, různé jiné investice a tak dále. V Praze to je ještě děsivější, protože jde bohužel o novou formu korupce, kterou jsem už tady zmiňoval: o různá přátelství, kamarádčkovství, propojování se s různými lidmi. Všechno se to tváří, jako že je to tržní a velmi čisté – korupce převlečená do jazyka tržního mechanismu. Je to hodně o vzájemném dělání si laskavostí, ale tváří se to něco jako mnohem důstojnějšího, jako nějaký politický přístup.

Jana Machalická:

Jaká je zkušenost v evropských městech s obsazením radnic, co se týče odbornosti. Protože tady to byli vždy už od minulého režimu exponenti KSČ a nyní jsou to exponenti strany, která vyhraje volby. Ale jsou naprosto nekvalifikovaní, alespoň pokud jde o oblast kultury, což je viditelné na panu radním Milanovi Richterovi. Jak to tedy vypadá personálně na radnicích evropských měst a jak se tam tahle záležitost řeší.

Robert Palmer:

Zkušenost se liší město od města, ale třeba Agenda 21 má mezi svými cíly jakousi harmonizaci mezi názory kulturních expertů a mezi politickými rozhodnutími. Experti mají funkci jako poradní orgán. Evaluátoři jsou ti, kteří radí, jak rozdělit peníze, na základě jakých kritérií, a evaluují ten systém. A politici jsou zodpovědní za politická rozhodnutí o těch penězích. Kdysi to bývalo tak, že názor kulturních odborníků byl velice vysoce hodnocený, ale dnes je tendence k tomu, že se politici z ničeho nic stávají odborníky na kulturu, aniž by jimi opravdu byli. Političtí reprezentanti se automaticky stávají experty na kulturu, protože se samozřejmě dívají na televizi, poslouchají hudbu, takže kulturu vnímají a zároveň mají mandát ode veřejnosti, protože byli demokraticky zvoleni. Takže oni jsou těmi odborníky na kulturu a my jsme taková menšina, která nemá mandát od veřejnosti.

Yvona Kreuzmannová:

Velmi častým argumentem, který známe a je často používáný: „To jsou vaše parciální zájmy.“
Nebo „Jste neúspěšní.“

Robert Palmer:

Tou tržní optikou jsme my všichni neúspěšní, protože nevyděláváme velké peníze, nejsme bohatí. Smutné je to, že politici tomu niterně opravdu věří a jsou přesvědčeni o tom, že jsme reprezentace neúspěšných a vidí to jen ze své perspektivy. A samozřejmě je to tak intenzivně absurdní argument, že je opravdu těžké proti němu argumentovat, protože člověk neví, kde má začít. Je to tak absurdní, že je opravdu těžké je přesvědčit. Před půl rokem jsem byl v nějaké rádiové diskusi se dvěma politiky, kteří prosazovali tento ekonomicko-racionalistický přístup a tržní mechaniku v kulturní sféře. Přestože si myslím, že mám v této sféře hodně zkušeností a rád o ní mluvím, tak jsem přitom nevěděl, co mám říkat a byl jsem tak zaskočen absurditou a interní logikou jejich argumentů, že jsem vůbec nevěděl, jak na to mám reagovat.

Ondřej Hrab:

Jaké argumenty můžeme používat my? Je možné se poučit, vzít si příklad z nějaké jiné země, například Nizozemí?

Robert Palmer:

Vaše argumenty by se měly pohybovat ve dvou rovinách. Ta jedna je ta ekonomická, i když tu by moc nedoporučoval, protože je vždycky těžké protiargumentovat ekonomickým argumentům jinými ekonomickými argumenty. Je důležité vytvořit si bázi ekonomických teoretiků nebo ekonomů, kteří mají jiný ekonomický názor, než právě ti, kteří se snaží vnutit tržní mechanismus v kulturní sféře. To znamená vytvořit si různé vazby na univerzity, na ekonomické studie, které jsou jinak orientované než tržně-mechanicky v kulturní sféře. Druhý soubor argumentů by se měl pohybovat na rovině kulturních práv. Protože ekonomická teorie není plně aplikovatelná na umění. Je třeba hledat rovinu kulturního práva, to co je i v Agendě

21, ke které se přihlásilo již 65 měst. Silný argument a cíl, který máte, je vaše zaujatost pro věc, za kterou bojujete. A je potřeba opravdu v tom vytrvat i přesto, že je to neúnavný boj. Protože ekonomičtí racionalisté jsou připraveni vždy znovu zaútočit. Je potřeba být stále pozorní a pokračovat v boji. Rád bych zopakoval, že to, co se děje v Praze, se děje i na jiných místech Evropy. Ti umělci, kteří bojují za podobnou věc jako vy, se cítí izolováni. Je tedy škoda, že neexistuje žádná mezinárodní platforma, která by tyhle všechny hnutí propojila. Určitě by stálo zato něco takového vytvořit. Velkou devizou situace v Praze jsou známí umělci, kteří se do boje zapojují. V nich je velká síla a toho se politici bojí, proto je potřeba toho využít. S vaší situací velmi soucítím, protože po všem úsilí, hnutí v 60., 70. a 80. letech a po příchodu demokracie se opět ocitáte v téhle situaci, kdy musíte bojovat za svá kulturní i jiná práva. Je to hrozné, ale je to sociální realita a musíte vytrvat.

JUDr. Petrmichl:

Chtěl bych se zeptat na vaši osobní zkušenost nebo poselství těm, kteří teprve hodlají založit obecně prospěšné společnosti nebo neziskové organizace jiného typu. Zejména z toho hlediska, zdali doporučujete, aby ve správních radách byli spíše politici nebo spíše lidé s určitým renomé – myslím vašeho typu, s vašimi zkušenostmi – nebo nějaká kombinace. Mám na mysli zejména vaši zkušenost z divadla Archa, kde vedle vás sedí ve správní radě primátor města Prahy.

Robert Palmer:

Velmi dobrá otázka. Samozřejmě to, co člověk dělá, co zakládá, na čem pracuje je vždy založeno na nějaké vášni pro něco a na vizi, kterou má. Ale jak tak člověk jde cestou té vášně a vize, kterou má, tak samozřejmě narazí na překážku. A tou překážkou je, že nemá dostatek peněz. A tak musí postupně svoji vizi rozšířit, trošičku ji přeměnit, aby to korespondovalo s realitou – tržní a sociální – tak, aby to mohlo fungovat. Na téhle cestě samozřejmě člověk zákonitě musí od prvotního idealismu dojít aspoň k nějakému částečnému racionalismu. A to samozřejmě vyžaduje nějakou inteligenci a schopnost se v tom zorientovat. Na základě svých zkušeností bych doporučil způsob, který by byl na dvou rovinách. Ta formální rovina by byla reprezentována radou, která by v sobě měla základní rozhodovací pravomoci /pozn. Y. Kreuzmannová: v podstatě taková malá správní rada/. Vlastně takový akcionář, spoluvlastník jakýchsi základních akcí. V tom smyslu, že to může být i člověk z města, které zakládá

takovouto neziskovou organizaci. A je strašně důležité mít jistotu, že v takové správní radě předsedá zcela nezávislý člověk. Optimální osobnost, která má samozřejmě kvality etické, odborné, je to všeobecně uznávaná osoba a stojí za tím, co dělá. A je to osobnost, u níž nedominují politické zájmy, ale je politicky nezávislá, přestože má samozřejmě své politické smýšlení. To znamená, že není její fungování ve správní radě nijak závislé na volebním období. A samozřejmě v té správní radě mohou být reprezentanti politické strany.

Zato ta druhá úroveň vedení by už měla být výkonnější, takový výkonný výbor, který každý měsíc sleduje, kam se činnost organizace posouvá. Samozřejmě, že tato úroveň by měla ze všeho nejvíc zaměřit na experty a může to být i tak, že tomu správnímu orgánu předsedá stejná osoba jako tomu výkonnému. Tahle druhá úroveň je strašně důležitá proto, aby dávala správné rady, usměrňovala činnost správným směrem a komunikovala v prostředí, kde se ta která činnost pohybuje. A za nejhorší považuji, když je vytvořena rada pouze na bázi politické. To znamená, že na všech úrovních rozhodování jsou politické zájmy, které dominují před těmi expertními. Takže bych každopádně doporučoval dvoustupňové řízení, kde samozřejmě politické zájmy mohou být reprezentovány, ale strašně důležité je tam mít odbornost.

Nina Vangeli:

Jak můžeme vícezdrojové financování realizovat ve společnosti, která je svým způsobem kulturně rozvojová, pokud jde o finanční věci. My nemáme dostatečně rozvinuto pole různých soukromých subjektů, které by to mohly doopravdy realizovat. Protože zatím se to odehrává tak, že máme jen ty samé pojmenované kapsy veřejných peněz. A co s tím? Jak my to můžeme využít? Jak můžeme profitovat z této myšlenky v našich bídných poměrech?

Robert Palmer:

Tak to je těžká otázka a také těžká odpověď. Česká společnost má bohužel hodně tendenci se inspirovat americkým neoliberálním modelem, kde struktura pro vícezdrojové financování opravdu chybí. A chybět pravděpodobně do budoucna bude. A nebude to fungovat, protože politici uvažují na krátkodobé úrovni, která souvisí s jejich volebním obdobím a tak dále. Takže se vytváří nestálé struktury, které fungují nějakou dobu a potom už ne, což je problém. Jeden způsob, jak to dělat a jak se to dělá třeba v Londýně, je ten, že po nějakou delší dobu je kulturní instituce financována ze státních nebo městských zdrojů. Potom rozvíjí svoje aktivity

a dostane se do fáze, kdy je schopna sama přitahovat investice z různých stran. Například divadlo, které je na tom dobře finančně, tak je schopné dělat nějakou další produkci jako třeba vydávat CD, která přitahují další investory – vydavatelské firmy, lidé si je kupují atd. Ale je potřeba tu instituci pět, deset let zásobovat dostatkem peněz, aby byla pak už schopná přitáhnout další investory, třeba i z komerční sféry. Ale neznamena to, že by tím dotace ustaly. Je to jen nějaký další element, který spolufinancuje nebo umožňuje lepší efektivitu a soběstačnost. Perspektiva budování sítě sponzorů a podporovatelů umění je perspektiva padesáti let a ne nějakého volebního období. Musí to mít nějakou tradici, která tady byla přerušena. Otázkou je, jak to vysvětlit politikům.

Yvona Kreuzmannová:

Já jsem se dvacet let velmi úzce pohybovala v oblasti fundraisingu a patřila jsem k těm velmi úspěšným – relativně tady v Čechách. Přesto se stále zmenšuje prostor na sponzorování a vlastně jsem zažila po odchodu z Tance Praha, že mě, když jsem byla už na ministerstvu, oslovily některé firmy a řekly – tento politik si přeje, má ten a ten zájem a my na to dáme ty a ty peníze. Je to už přímo napojeno na to, že například premiér se chce ukázat na večírku pro Romy, tak se tam ukáže a zaplatí to státní firma. Poté se řekne – máte tady půl milionu a zprodukuje to. Čili je to už úplně konkrétně přímo napojeno na politické zájmy a tím méně prostoru se pak dostává relevantním běžným aktivitám, se kterými chcete oslovovat ty bohatší společnosti.

Miroslav Táborský:

Já se chci zeptat – jeden z takových argumentů je smazávání rozdílu mezi ziskovými a neziskovými organizacemi, možná jako projev ekonomického racionalismu. Argument pana radního byl ten, že to nedokáže rozlišit, což mě u ekonoma přišlo dosti komické. Chci se zeptat, zda je to způsob, který se objevuje i v tom ekonomickém racionalismu jiných evropských zemí a jak ho velmi rychle a jednoduše argumentovat.

Robert Palmer:

To, že to nedokáže rozlišit je jeho mentální problém. Pro řadu lidí je to naprosto samozřejmé. Nicméně pokud by šlo o argumentaci, tak jediné, co může napomoci, je legislativa. To znamená striktní legislativní oddělení toho neziskového sektoru od podnikání. Podle mého názoru program pro podnikatelský sektor může existovat, není to problém, ale musí mít naprosto jiné procedury, jiné metody, rozpočet musí být zcela oddělen. A je to podpora podnikatelského sektoru, zatímco neziskový sektor má úplně jiné motivace ke své činnosti a tudíž má úplně jiná pravidla pro dotace.

Yvona Kreuzmannová:

Tak jestli nemáte další otázky, dáme panu Palmerovi prostor na oběd.
Velmi děkujeme.

potlesk